

ISTORIJA

Valstybinio brandos egzamino užduotis
Pagrindinė sesija

2024 m. birželio 14 d.

Trukmė – 3 val. (180 min.)

NURODYMAI

1. Gavę užduoties sąsiuvinį ir atsakymų lapą, patikrinkite, ar juose nėra aiškiai matomo spausdinimo broko. Pastebėję praneškite egzamino vykdytojui.
2. **Atsakymų lape įrašykite savo identifikavimo kodą, grupę ir vietą (eilės numerį protokole) ir pasirašykite.**
3. Atsakymus į užduoties klausimus pirmiausia galite rašyti užduoties sąsiuvinyje, kuriame yra palikta vietos juodraščiui. Jei neabejojate dėl atsakymo, iš karto rašykite atsakymų lape. **Vertintojams bus pateikiamas tik atsakymų lapas!**
4. Per egzaminą galite rašyti juodai arba mėlynai rašančiu tušinuku, pieštuku, naudotis trintuku.
5. **Atsakymų lape** rašykite tik **juodai** arba **mėlynai** rašančiu tušinuku tvarkingai ir įskaitomai. Atsakymų lape nesinaudokite trintuku ir koregavimo priemonėmis.
6. Saugokite atsakymų lapą (neįplėškite ir nesulamdykite). Sugadintuose lapuose įrašyti atsakymai nebus vertinami.
7. Pasirinktus atsakymus į **01–25** klausimus atsakymų lape pažymėkite kryželiu (žymėkite tik vieną atsakymo variantą). **Atsakymai, kurie pažymėti neaiškiai, išeina už skirto langelio ribų ar yra taisyti, bus įvertinti 0 taškų.** Suklydę atsakymą galite taisyti atsakymų lape nurodytoje vietoje.
8. Atsakymus į **26–53** klausimus įrašykite tam skirtoje atsakymų lapo vietoje. Už ribų parašyti atsakymai nebus vertinami.
9. Neatsakę į kurį nors klausimą, nenusiminkite ir stenkitės atsakyti į kitus.
10. Atsakymų lape neturi būti užrašų ar kitokių ženklų, kurie leistų identifikuoti darbo autorių.
11. Pasibaigus egzaminui, užduoties sąsiuvinį galite pasiimti.

Linkime sėkmės!

Kiekvieno iš 01–25 klausimų teisingas atsakymas vertinamas vienu tašku. Į šiuos klausimus yra tik po vieną teisingą atsakymą.

- 01.** Kuriuo teiginiu yra apibrėžtas žmogaus teisių įgyvendinimas Lietuvoje pagal 1992 m. Lietuvos Respublikos Konstituciją?
- A** Žmogaus teises ir laisves suteikia Seimas.
 - B** Žmogaus teisėmis ir laisvėmis naudojasi tik Europos Sąjungos piliečiai.
 - C** Žmogaus teisės ir laisvės yra prigimtinės¹.
 - D** Žmogaus teisėmis ir laisvėmis naudojasi tik Lietuvos Respublikos piliečiai.
- 02.** Kuris iš šių valstybės pareigūnų pagal 1992 m. Lietuvos Respublikos Konstituciją turi sustabdyti savo veiklą politinėje partijoje?
- A** Ministras Pirmininkas
 - B** Respublikos Prezidentas
 - C** Seimo Pirmininkas
 - D** Švietimo ministras
- 03.** Kas pagal 1992 m. Lietuvos Respublikos Konstituciją sprendžia asmens, kurio konstitucinės teisės ir laisvės yra pažeistos, klausimus?
- A** Prezidentas
 - B** Seimas
 - C** Teismas
 - D** Vyriausybė
- 04.** Kuris iš šių įvykių yra tiesioginis Lietuvos krikšto padarinys?
- A** Įkurtas Vilniaus universitetas.
 - B** Į Lietuvą pakviesti jėzuitų vienuoliai.
 - C** Lietuvoje įsteigtos² pirmosios mokyklos.
 - D** Lietuvoje uždrausta išpažinti stačiatikybę.
- 05.** Kuris iš šių Vakarų Europos reiškinių priskiriamas Naujųjų amžių laikotarpiui?
- A** Geocentrinio pasaulėvaizdžio įtvirtinimas
 - B** Heliocentrinės teorijos įtvirtinimas
 - C** Pirmųjų mokyklų kūrimasis prie katedrų
 - D** Pirmųjų universitetų kūrimasis
- 06.** Kuris teiginys apie Lietuvos Statutuose įtvirtintas nuostatas yra teisingas?
- A** Bajorams garantuota privilegija nebūti suimtiems be teismo sprendimo.
 - B** Miestiečiams užtikrinta privilegija tapti aukščiausiais valstybės pareigūnais.
 - C** Trečiajam luomui³ garantuota teisė įgyti žemės valdų.
 - D** Valstiečiams užtikrintas asmens neliečiamumo principas.

¹ prigimtinės – naturalne – естественные

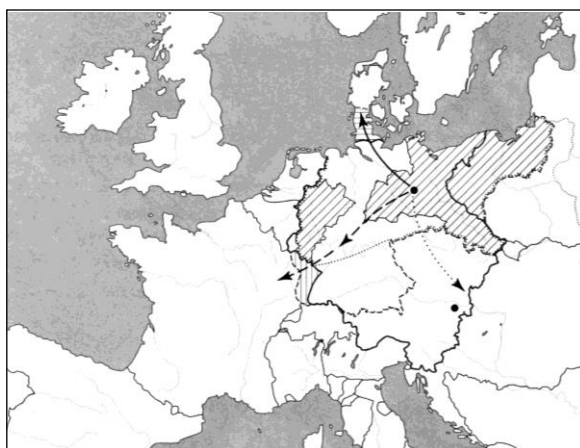
² įsteigti – закладат – основать

³ luomas – стан – сословие

07. Kuris iš šių reiškingų Vakarų Europoje prasidėjo chronologiškai vėliausiai?
- A Apšvietos⁴ sąjūdis
 - B Didieji geografiniai atradimai
 - C Kontrreformacijos sąjūdis
 - D Renesanso sąjūdis
08. Kuris iš šių teiginių yra Žmogaus ir piliečio teisių deklaracijoje (1789 m.)?
- A Karalius yra visų įstatymų šaltinis.
 - B Kiekvienas pilietis vadovaujasi civilinės teisės kodeksu.
 - C Suverenios valdžios šaltinis yra tauta.
 - D Valdovui reikia paklusti, nes taip liepia tikėjimas ir sąžinė.
09. Po Vienos kongreso (1814–1815 m.) buvo įkurtos:
- A Reino sąjunga ir Varšuvos kunigaikštystė
 - B Šiaurės Vokietijos sąjunga ir Besarabija
 - C Šv. Romos imperija ir Prūsijos karalystė
 - D Vokietijos sąjunga ir Lenkijos karalystė
10. Kurį nutarimą priėmė Abiejų Tautų Respublikos Ketverių metų seimas (1788–1792 m.)?
- A Panaikinti Abiejų Tautų tarpusavio įžadą⁵.
 - B Paskelbti respubliką kaip valstybės valdymo formą.
 - C Sumažinti Abiejų Tautų Respublikos kariuomenę.
 - D Suteikti miestiečiams asmens neliečiamumo teisę.
11. Kurios politinės ideologijos bruožai atsispindi pateiktoje ištraukoje?
- Kiekvienam žmogui tol, kol jis nepažeidžia teisingumo įstatymų, paliekama visiška laisvė savaip siekti užsibrėžto tikslo ir savo veikla bei kapitalu konkuruoti su bet kurio kito žmogaus ar grupės žmonių veikla ar kapitalu.*
- A Konservatizmo
 - B Liberalizmo
 - C Nacionalizmo
 - D Socializmo

12. Kuris istorinis procesas pavaizduotas žemėlapyje?

- A Napoleono karai
- B Pirmasis pasaulinis karas
- C Reformacija
- D Vokietijos vienijimas

⁴ Apšvieta – Oświecenie – эпоха Просвещения

⁵ įžadas – zaręczenie – гарантия

13. Kurią iš šių nuostatų įgyvendino Rusijos carinė valdžia Lietuvoje po 1863–1864 m. sukilimo?
- A Silpninti vietos bajorijos vaidmenį visuomenėje.
 - B Skatinti vietos inteligentijos lietuvišką kultūrinę veiklą.
 - C Stiprinti valstiečių baudžiavinę priklausomybę.
 - D Stabdyti kolonistų kėlimąsi į Lietuvos teritoriją.

14. Lietuvių spaudos draudimo laikotarpiu:
- A įkurta Lietuvių mokslo draugija
 - B įkurta pirmoji Lietuvos politinė partija
 - C vyko Vilniaus konferencija
 - D vyko Didysis Vilniaus seimas

15. Ant kurio litų banknoto pavaizduotas „Tautiškos giesmės“ autorius?

16. Kuris nutarimas buvo priimtas 1919 m. Paryžiaus taikos konferencijoje?

- A Apriboti Vokietijos karinį pajėgumą.
- B Įkurti Jungtinių Tautų Organizaciją.
- C Padalyti Vokietiją į VFR ir VDR.
- D Pripažinti Lietuvos nepriklausomybę.

17. Kuris įvykis **nesusijęs** su Antano Smetonos valdymu (1926–1940 m.)?

- A Dirbo J. Tūbelio vadovaujama vyriausybė.
- B Kaune įsteigta Lenkijos pasiuntinybė.
- C Paleistas Lietuvos Respublikos III Seimas.
- D Priimtas Žemės reformos įstatymas.

18. Kurioje eilutėje išvardytose visose valstybėse Antrojo pasaulinio karo išvakarėse buvo įsigalėjusios diktatūros?

- A Čekoslovakijoje, Ispanijoje, Suomijoje
- B Ispanijoje, Lenkijoje, Vengrijoje
- C Lenkijoje, Suomijoje, Švedijoje
- D Prancūzijoje, Čekoslovakijoje, Vengrijoje

19. Ko buvo siekiama, teikiant pagalbą valstybėms pagal Maršalo planą?
- A Atkurti Antrojo pasaulinio karo nuniokotų Europos valstybių ūkį.
 - B Išplėsti Jungtinių Amerikos Valstijų politinę įtaką Pietryčių Azijoje.
 - C Sustiprinti Jungtinių Amerikos Valstijų politinius santykius su SSRS.
 - D Užkirsti kelią komunistinėms idėjoms plisti Lotynų Amerikoje.
20. Kuris įvykis pavaizduotas karikatūroje „Paukščių stebėtojas“?

- A Berlyno padalijimas į okupacines zonas
- B Berlyno vakarinių okupacinių zonų blokada
- C Sienos tarp Vakarų ir Rytų Berlyno pastatymas
- D Vakarų ir Rytų Berlyno sujungimas

Ant nešulių užrašyta „Maistas“, „Anglys“,
ant pastatų užrašyta „Berlynas“.

21. Kurios istorinės asmenybės atsiminimų ištrauka yra šis tekstas?

1984 m. pavasarį į Permės lagerį atvyko tardytojas [...] ir pakvietė pokalbio. Po kurio laiko atsisuko į mane ir pasakė: „Jūs buvote „Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronikos“ redaktorius.“ Tikriausiai tikėjosi, kad, būdamas nuteistas, prisipažinsiu. „Ar „Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronika“ jau neina?“ – paklausiau. „Eina“, – išgirdau atsakymą, kuris buvo ne mažiau brangus kaip kalinio duona.

- A Juozo Lukšos-Daumanto
 - B Vincento Sladkevičiaus
 - C Sigito Tamkevičiaus
 - D Antano Terlecko
22. XX a. aštuntojo–devintojo dešimtmečių sovietinėje Lietuvoje:
- A nutraukta Lietuvos komunistų partijos veikla
 - B nuslopintas pagrindinis disidentinis judėjimas
 - C tikintiesiems gražintos visos uždarytos bažnyčios
 - D viešajame gyvenime vykdoma rusifikacijos politika

23. Kuris Šaltojo karo laikų konfliktas pavaizduotas šioje karikatūroje?

- A Afganistano karas
- B Karibų krizė
- C Korėjos karas
- D Vietnamo karas

24. Kurios organizacijos steigimą atspindi⁶ ši sutarties ištrauka?

Šios Sutarties Šalys patvirtina savo tikėjimą Jungtinių Tautų Chartijos tikslais ir principais bei troškimą taikiai sugyventi su visomis vyriausybėmis. Jos yra įsipareigojusios saugoti savo tautų laisvę, bendrą paveldą ir civilizaciją, grindžiamą⁷ demokratijos, asmens laisvės bei teisės viešpatavimo⁸ principais. Jos siekia didinti stabilumą ir gerovę Šiaurės Atlanto regione. Jos yra pasiryžusios suvienyti savo pastangas kolektyvinės gynybos bei taikos ir saugumo išsaugojimo labui⁹.

- A Europos Sąjungos
- B Jungtinių Tautų
- C NATO
- D Varšuvos sutarties

25. Kelintų metų situacija pavaizduota karikatūroje „Grįžimas į Europą“?

- A 1944–1945 m.
- B 1955 m.
- C 1989–1990 m.
- D 2004 m.

Ant žmonių figūrų parašyti šalių pavadinimai:
Vengrija, Lenkija, Rumunija, VDR (Vokietijos Demokratinė Respublika), ČSSR (Čekoslovakijos Socialistinė Respublika), Bulgarija.

⁶ atspindi – odzwierciedla – отражает

⁷ grindžiama – opierająca się – основанная

⁸ viešpatavimas – panowanie – верховенство

⁹ labui – w imię, dla dobra – во имя

Į klausimus atsakykite, remdamiesi šaltiniais ir žiniomis.**A šaltinis** (*Iš Lietuvos didžiojo kunigaikščio Kazimiero privilegijos*)

6. Taip pat minėti kunigaikščiai, ponai, kilmingieji ir miestiečiai savo tėvoniniams¹⁰ turtams ar šviesiausiojo kunigaikščio, valdovo Aleksandro, kitaip Vytauto, amžino atminimo pirmtako ir brangiausio mūsų dėdės, jiems duotiems ar dovanotiems [...] tegul turi laisvą galimybę juos parduoti, keisti, atiduoti, dovanoti ir pagal savo nuožiūrą savo reikalams naudoti. [...]

10. Taip pat visi ir atskiri šių Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės žemių kunigaikščių, ponų, kilmingųjų, bajorų ir miestiečių valstiečiai [...] atleisti nuo bet kokio davimo ir mokėjimo rinkliavos arba mokesčio [...]. Tačiau senovinius ir nuo seno įprastus mums [valdovui] ir mūsų įpėdiniams¹¹ patarnavimus [...], kelių priežiūrą paliekame neliečiamą ir norime, kad tai visuomet pasilikėtų galioje. [...]

13. Taip pat pažadame ir įsipareigojame, kad minėtos mūsų Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdomų sričių bei žemių nesumažinsime. [...]

14. Taip pat pažadame ir įsipareigojame, kad tos Didžiosios Kunigaikštystės tose mūsų žemėse jokiam svetimšaliui mes neduosime ir mūsų įpėdiniai neduos žemių, pilių, miestų ar bet kurių dvarų valdyti ir laikyti, taip pat bet kurių pareigybių ir titulų, tik duosime laikyti ir valdyti [...] mūsų žemių vietiniams gyventojams.

B šaltinis (*Iš Lietuvos didžiojo kunigaikščio Kazimiero privilegijos Trakų karaimams*)

Atkreipę mūsų dėmesį į mūsų Trakų karaimų skurdą ir nuostolius, [...] mes suteikiame jiems vokiečių Magdeburgo teisę ir šiuo raštu ją dovanojame. [...] Taigi minėtieji Trakų karaimai nei svarbiose, nei menkesnėse bylose teneatsako niekam kitam, tik vaitui. [...] Vaitas turi teisę teisti karaimus ir įvykdyti savo nuosprendžius. [...] Be to, niekas iš mūsų vaivadų, seniūnų ar vietininkų neturi kištis į tų karaimų Magdeburgo teisę. [...] Taip pat aukščiau minėtieji Trakų karaimai privalo kartą per metus mokėti mums ir mūsų įpėdiniams tokį činšą ir mokesčius, kokius moka kiti miestai, kurie naudojami Magdeburgo teise.

C šaltinis (*Iš Lietuvos didžiojo kunigaikščio Aleksandro privilegijos Vilniaus siuvėjams*)

Šiuo raštu pareiškiame [...] įsteigti siuvėjų amatui¹² ir visiems Vilniaus mieste besiverčiantiems¹³ broliją ir teises, arba statutą [...].

1. [...] Vyresnieji [...] išrinks arba paskirs meistrus, pirmiau pakankamai patikrinę jų mokėjimą amato. [...]

4. Kitų amatų, pavyzdžiui, kailiadirbių, gelumbių apkarpytojų¹⁴ ar kurio kito amato, žmonės tegu nediršta verstis¹⁵ siuvėjų amatu. [...]

6. Kalbamuoji siuvėjų amatu negalės verstis bet kurie siuvėjai, neįrašyti ir nepriimti į Vilniaus miesto broliją, lygiai ir tie, kurie nenorėtų paklusti kalbamosios brolijos statutui arba gyventų namuose, kurie priklauso nuo pilies teisės arba visokių dvasinių, pasaulietinių ar šlėktų teisių.

D šaltinis (*Iš Lietuvos didžiojo kunigaikščio Aleksandro privilegijos*)

14. Taip pat kokius tik nutarimus ir dalykus su ponais mūsų tarėjais baigsime, nustatysime ir nuspręsimė, tų su niekuo neprivalėsime pakeisti, pataisyti arba panaikinti. [...]

¹⁰ tėvoninis – ojczysty – вотчина

¹¹ įpėdinis – spadkobierca – наследник

¹² amatas – rzemiosło – ремесло

¹³ besiverčiantis – uprawiający – занимающийся

¹⁴ gelumbių apkarpytojas – krojczy do przycinania sukna – закройщик сукна

¹⁵ verstis – uprawiać – заниматься

16. Taip pat dignitorijas*, sričių valdymą ir visas kitas pareigybes arba paveldimą turtą turėsime suteikti ne svetimšaliui arba ateiviui, bet tikrai vietiniams. [...]

23. Taip pat muitai, smuklių mokesčiai ir kiti mokesčiai, kuriuos mes gauname iš baudų ir iš bet kur, tebūna imami ir įnešami į mūsų išdą, ir šitie mokesčiai turi būti panaudoti pagal mūsų tarėjų nutarimus bendrai krašto gerovei. Nesant jokio būtino reikalo, minėtų mokesčių be pačių ponų valios mes negalime iš išdo išimti.

* dignitorija – aukšto rango LDK valstybės pareigūno (dignitoriaus) pareigybė

26. Nurodykite dvi teises, kurias didysis kunigaikštis Kazimieras suteikė A šaltinyje išvardytiems visuomenės sluoksniams. Kokių pasekmių didžiojo kunigaikščio galioms turėjo šių teisių įgyvendinimas?

Juodraštis

Teisės:

1.

2.

Pasekmės

.....

(3 taškai)

27. Nurodykite tris didžiojo kunigaikščio Kazimiero įsipareigojimus, užtikrinusius LDK politinį savarankiškumą (A šaltinis). Kokia politinė priežastis lėmė, kad šie įsipareigojimai buvo įteisinti privilegijoje?

Juodraštis

Įsipareigojimai:

1.

2.

3.

Priežastis

.....

(4 taškai)

28. Kokį juridinį statusą Trakų karaimų bendruomenei užtikrino B šaltinyje minima Magdeburgo teisė? Remdamiesi šaltiniu ir žiniomis, nurodykite du šios teisės turėtojo bruožus. Kuo buvo naudinga didžiajam kunigaikščiui miestiečių bendruomenėms suteikti Magdeburgo teisę?

Juodraštis

Juridinis statusas

Bruožai:

1.

2.

Nauda didžiajam kunigaikščiui

.....

(4 taškai)

29. Nurodykite du Vilniaus siuvėjų brolijos įsteigimo tikslus (C šaltinis). Kuo miestiečiams buvo reikšmingos tokios valdovo suteiktos privilegijos?

Juodraštis

Tikslai:

1.
2.

Reikšmė

.....

(3 taškai)

30. Remdamiesi D šaltiniu ir žiniomis, įvardykite LDK centrinės valdžios instituciją, valdžiusią kartu su didžiuoju kunigaikščiu.

Juodraštis

.....

(1 taškas)

31. Nurodykite du didžiojo kunigaikščio Aleksandro privilegijos ištraukoje paminėtus įsipareigojimus, kurių įgyvendinimas ribojo jo kaip monarcho valdžią (D šaltinis).

Juodraštis

1.
2.

(2 taškai)

32. Palyginę didžiojo kunigaikščio Kazimiero privilegijos (A šaltinis) ir didžiojo kunigaikščio Aleksandro privilegijos (D šaltinis) ištraukas, nurodykite bendrą valdovų įsipareigojimą, kuriuo jie užtikrino LDK politinį savarankiškumą.

Juodraštis

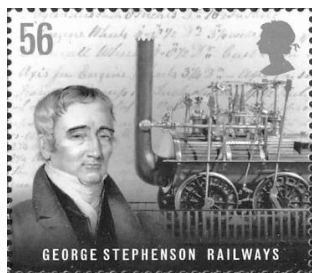
.....

.....

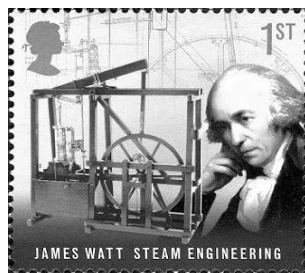
(1 taškas)

Į klausimus atsakykite, remdamiesi šaltiniais ir žiniomis.

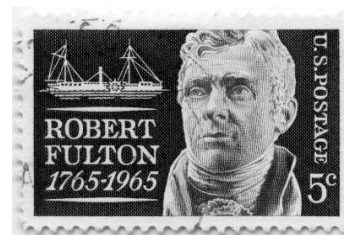
A šaltinis (Pašto ženklai)

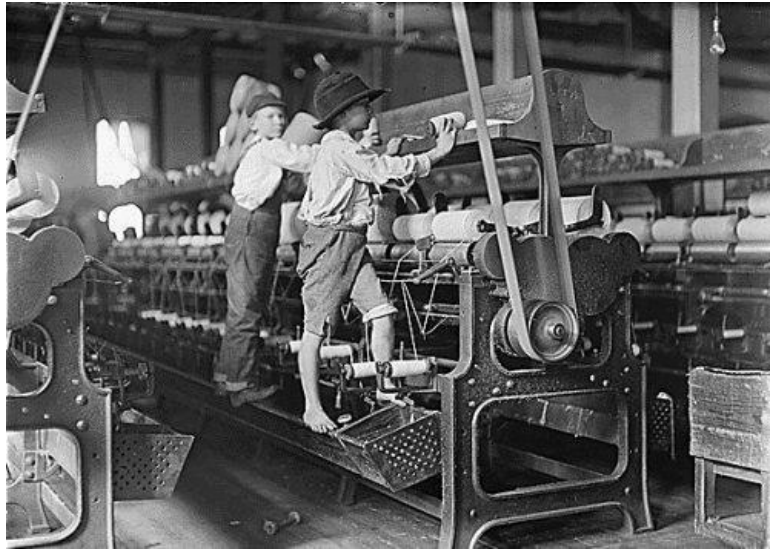
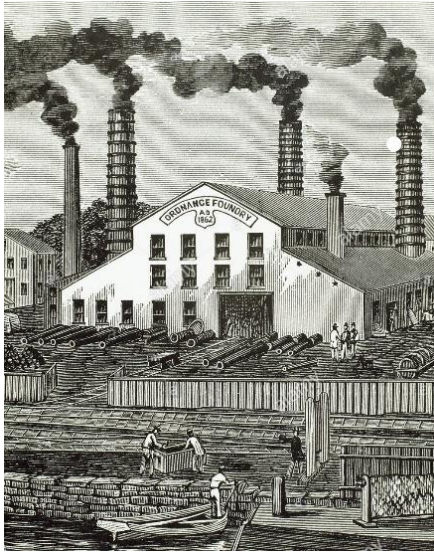
Džordžas Stivensonas,
geležinkeliai

Džeimsas Vatas,
garo variklis

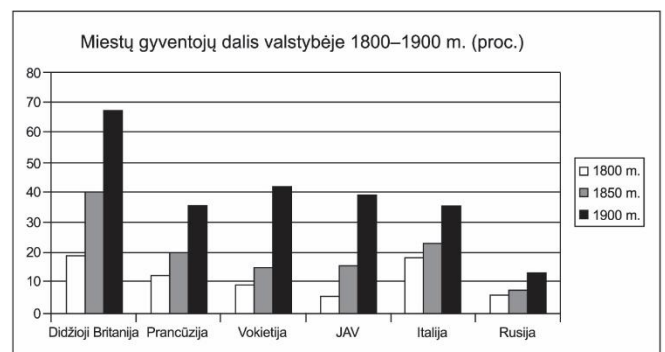
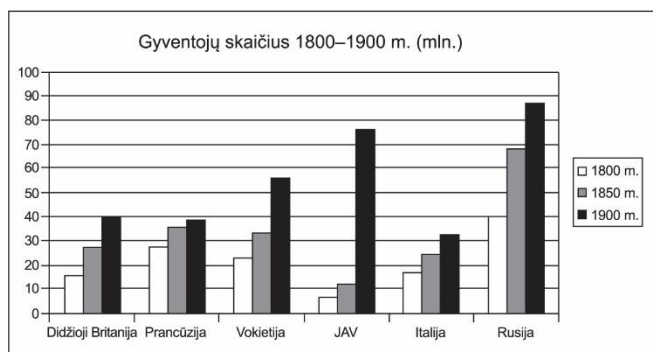

Robertas Fultonas,
1765–1965 m.

B šaltinis (*XIX a. graviūra ir nuotrauka*)**C šaltinis** (*Iš chartijos, priimtos Londono darbininkų 1834 m.*)

Atėjo laikas, kai mes, turto ir žinių kūrėjai, nusprendėme, kad daugiau nebešvaistysime savo laiko bei darbo antračiams tikslams, kurių laimėjimai vis dėlto negali ilgiam laikui pagerinti mūsų padėties. Mes ketiname žiūrėti ne atskirų klasių ypatingos naudos, o tik bendrų ir ilgalaikių žmonijos interesų ir ateityje dėti visas pastangas, kad pasiektume tuos svarbiausius tikslus, kurie išdėstyti šioje chartijoje:

1. Progresyvinis turto mokestis, visiškai tenkinantis vyriausybės poreikius, kadangi ji valdo pagal sveiko proto taisykles. 2. Visų kitų muitų, mokesčių, nacionalinių, vietinių ir bažnytinių rinkliavų panaikinimas. [...] 5. Visapusiškai laisvas nuomonių reiškimas be jokių apribojimų. [...] 7. Mokslinis, fizinis, protinis ir moralinis lavinimas bei auklėjimas nacionaliniu mastu – visiems, kurie dėl kokios nors priežasties negali kitaip gauti gero išsilavinimo bei išsilavinimo. [...] 15. Turi būti nustatytos abiejų lyčių teisės.

D šaltinis (*Gyventojų skaičius ir miestų gyventojų dalis valstybėje 1800–1900 m.*)

33. Kaip vadinamas istorinis procesas, kurio bruožai atspindėti pateiktuose šaltiniuose? Paaiškinkite jo esmę.

Juodraštis

Procesas

Paaiškinimas

(2 taškai)

34. Kuris A šaltinyje pavaizduotas išradimas¹⁶ lėmė kitus tame šaltinyje pavaizduotus išradimus? Paaiškinkite, kokią įtaką šie išradimai turėjo to meto ekonomikai.

Juodraštis

Išradimas Paaiškinimas

(2 taškai)

35. Remdamiesi B šaltiniu, nurodykite atsiradusią naują gamybos organizavimo formą ir su ja susijusią technikos naujovę.

Juodraštis

Gamybos organizavimo forma

Technikos naujovė

(2 taškai)

36. Remdamiesi B ir C šaltiniais, nurodykite to laiko visuomenėje kilusias tris problemas, kurios paskatino Londono darbininkus priimti chartiją. Remdamiesi žiniomis, nurodykite du būdus, kaip darbo žmonės bandė spręsti šias problemas.

Juodraštis

Problemos:

1.

2.

3.

Sprendimo būdai:

1.

2.

(5 taškai)

37. Kokius du visuomenės raidos pokyčius rodo D šaltinio duomenys? Paaiškinkite kiekvieno pokyčio priežastis.

Juodraštis

1 pokytis

Priežastis

2 pokytis

Priežastis

(4 taškai)

38. Įvardykite valstybę, kurioje gyventojų skaičius ir miestų gyventojų dalis (proc.) XIX a. keitėsi greičiausiai. Atsakymą pagrįskite D šaltinio duomenimis. Remdamiesi žiniomis, nurodykite dvi priežastis, kodėl šioje valstybėje XIX a. taip sparčiai keitėsi gyventojų skaičius.

Juodraštis

Valstybė Pagrindimas

.....

Priežastys:

1.

2.

(4 taškai)

¹⁶ išradimas – wynalazek – изобретение

I klausimus atsakykite, remdamiesi šaltiniais ir žiniomis.**A šaltinis** (*Iš valstybių sutarties*)

I straipsnis. Lietuvos ir SSSR draugingumui sustiprinti Vilnius ir Vilniaus sritis Sovietų Sąjungos perduodami Lietuvos Respublikai [...].

II straipsnis. Lietuvos Respublika ir Sovietų Sąjunga pasižada teikti viena kitai įvairią pagalbą, taip pat ir karinę, Lietuvos užpuolimo ar jos užpuolimo grasymo¹⁷ atveju, taip pat SSRS užpuolimo ar užpuolimo grasymo per Lietuvos teritoriją iš bet kurios Europos valstybės pusės. [...]

IV straipsnis. Lietuvos Respublika ir Sovietų Sąjunga pasižada drauge ginti Lietuvos sienas, kuriam reikalui Sovietų Sąjungai suteikiama teisė savo lėšomis laikyti bendru susitarimu nustatytoje Lietuvos Respublikos vietovėse griežtai apibrėžtą Sovietų sausumos ir orinių ginkluotų pajėgų kiekį. [...]

VII straipsnis. Šios sutarties įgyvendinimas jokių būdu neturi paliesti Susitariančiųjų Šalių suverenių teisių, ypač jų valstybinės santvarkos, ekonominės ir socialinės sistemos, karinių priemonių ir bendrai nesikišimo į vidaus reikalus dėsnio. Sovietinių sausumos ir orinių ginkluotų pajėgų buvimo vietovės (šios sutarties IV str.) visokiomis aplinkybėmis pasilieka Lietuvos Respublikos teritorijos sudedamąja dalimi.

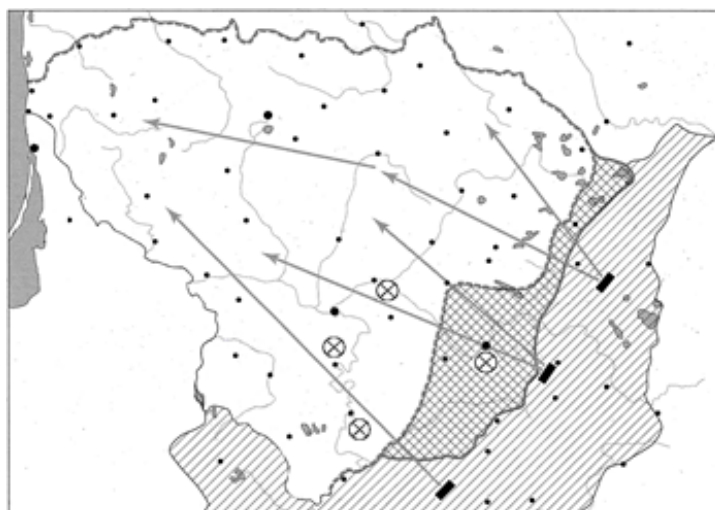
B šaltinis (*Iš ultimatumo*)

Sovietų Sąjungos vyriausybė laiko absoliučiai reikalinga ir neatidėliotina:

1) kad vidaus reikalų ministras p. Skučas ir Politinės policijos departamento viršininkas p. Povilaitis nedelsiant būtų atiduoti teismui kaip tiesioginiai provokacinių veiksnių prieš Sovietų Sąjungos įgulas¹⁸ Lietuvoje kaltininkai;

2) kad nedelsiant Lietuvoje būtų sudaryta tokia vyriausybė, kuri sugebėtų ir norėtų užtikrinti Sovietų Sąjungos ir Lietuvos savitarpio pagalbos sutarties garbingą vykdymą ir ryžtingą sutarties priešų sutramdymą;

3) kad nedelsiant būtų užtikrintas laisvas įėjimas į Lietuvos teritoriją Sovietų Sąjungos kariuomenės dalinių, kurie bus įkurdinti pačiuose svarbiausiuose Lietuvos centruose, pakankamai gausių, kad galėtų užtikrinti galimumą įgyvendinti Sovietų Sąjungos ir Lietuvos savitarpio pagalbos sutartį ir užkirsti kelią provokaciniams veiksniams, nukreiptiems prieš Sovietų Sąjungos įgulas Lietuvoje.

C šaltinis (*Lietuva 1939–1940 m.*)

1. 2. 3. 4.

D šaltinis

Nubraukti lietuviški šalių pavadinimai: Estija, Latvija, Lietuva, SSSR. Rusų kalba parašyti šalių pavadinimai: Estijos SSR, Latvijos SSR, Lietuvos SSR, SSSR, ant dėžutės – „Raudoni dažai“.

¹⁷ grasymas – zagroženie – угроза

¹⁸ įgula – залога – команда

39. Kaip vadinama sutartis, kurios ištrauka pateikta A šaltinyje? Kokios tarptautinės aplinkybės lėmė, kad buvo sudaryta ši sutartis?

Juodraštis

Sutartis

Aplinkybės

(2 taškai)

40. Ką Lietuva įsipareigojo Sovietų Sąjungai, pasirašydama sutartį (A šaltinis)? Įvertinkite Lietuvos valstybingumo padėtį po sutarties pasirašymo.

Juodraštis

Įsipareigojimai:

1.

2.

Įvertinimas

.....

(3 taškai)

41. Kuriais skaičiais pažymėti du žemėlapiu sutartiniai ženklai (C šaltinis) tiesiogiai atspindi dviejų atitinkamų sutarties straipsnių (A šaltinis) įgyvendinimą?

Juodraštis

Sutartinis ženklas – sutarties straipsnis. Sutartinis ženklas – sutarties straipsnis.

(4 taškai)

42. Kuo SSRS valdžia oficialiai kaltino Lietuvą, įteikdama ultimatumą (B šaltinis)? Kokia buvo tikroji ultimatumo įteikimo priežastis?

Juodraštis

Kaltinimas

Tikroji priežastis

(2 taškai)

43. Palyginę A ir B šaltinius, nurodykite, kurią sutarties nuostatą pažeidė SSRS. Savo atsakymą pagrįskite dviem B šaltinio argumentais.

Juodraštis

Nuostata

Argumentai:

1.

2.

(3 taškai)

44. Nurodykite pagrindinę D šaltinio mintį ir ją pagrįskite dviem pasirinktomis šio šaltinio detalėmis.

Juodraštis

Pagrindinė mintis

Detalės:

1.

2.

(3 taškai)

45. Kurie du šaltiniai pagal savo turinį yra artimai susiję, bet skiriasi juose išreikštu požiūriu? Atsakymą pagrįskite, remdamiesi pasirinktais šaltiniais.

Juodraštis

Šaltiniai: ir Pagrindimas

.....

.....

.....

(2 taškai)

Į klausimus atsakykite, remdamiesi šaltiniais ir žiniomis.

A šaltinis (Karikatūra „Dresuotojo Chruščiovo problema“)

Ant pakylų užrašyta (nuo arčiausiai stovinčios):
Jugoslavija, Čekoslovakija, Lenkija, Vengrija,
Albanija, Bulgarija.

C šaltinis (Iš Leonido Brežnevo kalbos 1968 m.)

Sovietų Sąjunga daug prisidėjo realiai įtvirtinant socialistinių šalių suverenitetą. Sovietų Sąjungos komunistų partija visada buvo už tai, jog kiekviena socialistinė valstybė, atsižvelgdama į nacionalines sąlygas, nusistatytų konkrečias savo vystymosi socializmo keliu formas. Bet egzistuoja taip pat bendri socializmo statybos dėsningumai ir atsitraukimas nuo jų galėtų reikšti atsitraukimą nuo socializmo apskritai.

Kada priešiškos socializmui vidaus ir išorės jėgos siekia kurios nors šalies raidą pasukti kapitalizmo restauracijos kryptimi ir kada iškyla pavojus socializmui toje šalyje ar pavojus visam socializmo sandraugos saugumui, tai tampa jau ne tik tos šalies liaudies problema, bet ir bendra problema, visų socialistinių šalių rūpesčiu.

B šaltinis (Karikatūra „Medžioklės sezonas prasidėjo“)

Medžiotojai: L. Brežnevas (SSRS), J. Kadaras (Vengrija).
Šunys: V. Ulbrichtas (VDR), T. Živkovas (Bulgarija),
V. Gomulka (Lenkija).
Kiškis: A. Dubčekas (Čekoslovakija).

D šaltinis (*Iš Lenkijos vadovo generolo Voicecho Jaruzelskio atsiminimų apie 1981 m. gruodžio įvykius*)

Telefonu paskambino draugas Brežnevas, kuris su simpatija žiūri į mus ir į tai, kaip mes sėkmingai įsitraukėme į kovą su kontrrevoliucija. Tai buvo sunkūs, bet teisingi sprendimai. Mano kalba buvo labai įvertinta. Jis patikino, kad galime tikėtis ekonominės pagalbos. Mūsų pasirinktas momentas buvo paskutinis ir optimalus, nes prieš tai situacija ėjo blogyn, užgriuvo negatyvių procesų lavina [...]. Valstybės taryboje priimtas sprendimas dėl karo padėties buvo vieningas. Nėra kalbos apie valdžios nuvertimą. Teisiškai egzistuojanti valdžia įvedė priemones valstybei apsaugoti. Tai yra argumentai Vakarams.

46. Apibūdinkite A šaltinio autoriaus požiūrį į Vidurio ir Rytų Europoje susiklosčiusius tarpvalstybinius santykius. Dviem pasirinktomis karikatūros detalėmis pagrįskite, kaip šios detalės padeda išryškinti autoriaus požiūrį.

<p><i>Juodraštis</i></p> <p>Požiūris</p> <p>Pagrindimas:</p> <p>1.</p> <p>2.</p>
--

(3 taškai)

47. Kelintų metų įvykiai pavaizduoti A šaltinyje? Remdamiesi žiniomis, pagrįskite atsakymą.

<p><i>Juodraštis</i></p> <p>Metai Pagrindimas</p> <p>.....</p>
--

(2 taškai)

48. Nurodykite B šaltinyje pavaizduotą istorinį įvykį. Kelintais metais jis vyko?

<p><i>Juodraštis</i></p> <p>Įvykis Metai</p>
--

(2 taškai)

49. C šaltinyje raskite ir nurodykite du teiginius, kurie neteisingai atspindėjo to meto politinę tikrovę. Remdamiesi žiniomis, pagrįskite, kodėl jūsų nurodyti teiginiai neatitiko tikrovės.

<p><i>Juodraštis</i></p> <p>Teiginys</p> <p>.....</p> <p>Pagrindimas</p> <p>.....</p> <p>Teiginys</p> <p>.....</p> <p>Pagrindimas</p> <p>.....</p>
--

(4 taškai)

50. C šaltinyje išsakytos idėjos žinomos kaip Brežnevo doktrina. Užrašykite doktrinos pagrindinę mintį ir paaiškinkite, kaip šios doktrinos įgyvendinimas atsispindi B šaltinyje.

Juodraštis

Pagrindinė mintis

.....

Paaiškinimas

.....

(2 taškai)

51. Remdamiesi žiniomis, atsakykite, kurio judėjimo ir kokius veiksmus D šaltinio autorius įvardijo žodžiu „kontrevoliucija“.

Juodraštis

Judėjimas

Veiksmai

(2 taškai)

52. Kuriam 1981 m. gruodžio mėnesio įvykiui pateisinti skirta V. Jaruzelskio atsiminimų ištrauka (D šaltinis)? Remdamiesi žiniomis, paaiškinkite, kodėl buvo pasirinkta būtent tokia priemonė.

Juodraštis

Įvykis

Paaiškinimas

.....

(2 taškai)

53. Padarykite dvi išvadas apie režimų pasikeitimą Vidurio ir Rytų Europoje XX a. devintojo ir dešimtojo dešimtmečių sandūroje.

Juodraštis

1.

.....

2.

.....

(2 taškai)

Šaltiniai

- Lietuvos okupacija ir aneksija 1939–1940: dokumentų rinkinys*. Vilnius: Mintis, 1993.
- Lietuvos TSR istorijos chrestomatija*. Kaunas: Šviesa, 1985.
- Kaselis, G. *Atpažinkime žemėlapius. Ruošiamės istorijos egzaminui*. Vilnius: Alma littera, 2011.
- Lietuvos TSR istorijos šaltiniai*, t. I, Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla, 1955.
- Naujausiųjų laikų Lietuvos ir pasaulio istorijos kontūriniai žemėlapiai*. Vilnius: Presvika, 2000.
- Brežnevas, L. I., *Lenino keliu*, t. II, Maskva, 1970.
- Lietuva 1940–1990: okupuotos Lietuvos istorija*. Vilnius: LGGRTC, 2007.
- https://www.google.com/search?sca_esv=bcd8cd53e04dedb1&rlz=1C1ASUM_enLT782LT782&q=pramon%C4%97s+perversmo+vaizdai&tbm=isch&source=univ&fir=d33LGx7-qBkLgM%252C8MXxU8oJ1OsedM%252
- <https://punch.photoshelter.com/image/I0000APId4q9djHE>
- <https://archiwum.rp.pl/artykul/146566-Wejda-nie-wejda.html>
- https://www.cvce.eu/en/obj/cartoon_by_behrendt_on_the_prague_spring_1968-en-7b033337-72cd-4f92-8d26-54ad39b5f158.html
- <https://en.wikipedia.org/wiki/File:Childlabor.jpg>